

Welkomstwoord door Sylvia Jannink

Namens de commissie Indië Monument Almelo wil ik hierbij iedereen welkom heten bij de herdenking van vandaag in het Hagenpark.

In het bijzonder heet ik welkom: namens de gemeente Almelo, burgemeester Gerritsen, wethouder Van Rees, de heer Leloux en mevrouw Stegeman.

Dames en heren,

Welkom bij de 24ste herdenking bij het Indië monument

Gelukkig kunnen we hier vandaag weer staan. En tegelijkertijd is het ongelukkig dat we hier moeten staan.

We herdenken vandaag 16 omgekomen Almelose jongens. Daarnaast denken we aan onze veteranen die er gelukkig nog zijn. We betreuren het dat vele veteranen en de families en vrienden van deze veteranen er inmiddels ook niet meer zijn. Het zijn er velen maar ik noem er vandaag maar enkele: meneer Verstraaten, mevrouw Rozeman, meneer Looms en mevrouw Geerdink. En we denken aan alle mensen die in deze oorlog gesneuveld zijn of ellende hierdoor hebben mee gemaakt.

Wat raar is het toch dat wanneer een oorlog ophoudt veel mensen zo maar doorgaan terwijl de ellende pas dan goed begint voor een heleboel mensen. Je begint met uitschudden. Kijken wat het je allemaal gekost heeft en of je nog door kan gaan en het belangrijkste hoe. Monumenten horen natuurlijk bij dit proces.

Wat het monument waar we vandaag bij stil staan bij mij te weeg brengt is een grote mix van emoties en vragen die afwisselend bij mij opborrelen.

Het Almelose Indië monument heeft mij veel over het leven geleerd. Net als dat mijn vader, Theo Mäkel en een boel mensen die ik, dankzij mensen zoals Theo, heb mogen leren kennen dit ook bij mij teweeg brengen. Veelal zijn dit dus mensen die verbonden zijn met dit monument. Mensen die de waarde van een monument als deze weten te waarderen en nog belangrijker weten uit te leggen.

Het monument heeft me ook de keerzijde laten zien. Naast mensen die het monument waarderen zijn er mensen die het monument zien als een sta in de weg. Een verheerlijking van alles wat met oorlog te maken heeft. Want mensen in uniform staan er zagezegd maar wat graag bij. Of gewoon als niet passend in een park als bijvoorbeeld deze. Heel graag zou ik die mensen willen wakker schudden en ze op zijn minst willen zeggen. Leven en laten leven. Mensen. Leven en laten leven. Veel meer kan het niet worden. Een eigen mening blijft immers een eigen mening. Daar verander ook ik helaas niet zoveel aan.

We zijn hier vandaag bijeen om gesneuvelde Almelose jongens te herdenken. Niet om oorlog te propageren.

We zijn hier uit respect voor hen en uit respect voor elkaar.

Doordat mensen zoals de 16 op de steen wel naar Nederlands Indië en Nederlands Nieuw Guinea gingen.... hoefden anderen niet.

Voor mij is het een plek waar families naar toe kunnen gaan als ze denken aan hun familielid of vriend die achter is gebleven op een ereveld. Ik kan gelukkig nog even naar mijn vader toe als ik hem weer eens enorm mis. Zij moeten dan eigenlijk naar de erevelden in Indonesië. Dat is begrijpelijkerwijs niet iets wat je zo maar doen kan als het in je opkomt.

Achter elke naam die op het monument staat. Schuilt een verhaal, een gezicht van een jonge jongen, die eigenlijk meer verdiend had.

Een kans om een familie voor zichzelf op te richten een eigen loopbaan en een eigen verhaal welke niet stopt op het moment dat een tragedie plaatsvindt. Een jongen die de ervaring had moeten krijgen om vanachter wellicht een rollator als de oude sok, die ik later hoop te worden, hetzelfde te kunnen doen voor zijn maten. Dat geldt natuurlijk voor alle slachtoffers in die oorlog, zowel burgers als soldaten.

Van een enkele naam op het monument hebben wij het verhaal kunnen achterhalen. En bij een enkeling hebben wij zelfs een gezicht. Met dat proberen te achterhalen hopen we dat op het moment dat er een generatie ophoudt er nog steeds een uitleg gegeven kan worden bij dit monument. En bij deze jongens.

Wat we weten hebben we verzameld op de website van het monument. En op VredesParkAlmelo.nl Ze hebben dit verdiend.

Vandaag lichten we Grenadier Beverdam hieruit en verteld Erik Schipper over hem en wat we over hem hebben kunnen vinden.

Ik wens u een waardige herdenking!

Grenadier Beverdam door Erik Schipper

Hendrik Jan Beverdam werd geboren op 3 april 1928 te Almelo.
Hij was de zoon van Hendrik Beverdam en Engelina Hondebrink.

Eind Juli 1948 vertrok hij met de Zuiderkruis naar Nederlands Indië,
Om na ongeveer een maand voet aan wal te zetten in Semarang.

Dienstplichtig grenadier Beverdam was ingedeeld bij 411 Bataljon Infanterie Dit was een onderdeel van het 6e Bataljon
Garde Regiment Grenadiers.....

Op 30 oktober 1949 sneuvelden drie manschappen van de Vierde Compagnie.

Het waren: Sergeant van der Loo, Grenadier Dijkstra en.....
Grenadier Beverdam.

Zij behoorde tot een groep van 28 man.

Tijdens een patrouille vanaf de suikerfabriek van Djatiberang werden zij aangevallen door een groep van tweehonderd Indonesiërs van Daroel Islam.

Dit was een verzetsleger dat vocht tegen zowel HET Nederlandse- als ook tegen het Indonesische leger.

Het vuurgevecht duurde twee en half uur.

Grenadier Beverdam en Sergeant van der Loo... sneuvelden hierbij.

Tijdens de terugtocht door zeer moeilijk begaanbaar terrein kon Grenadier Dijkstra plotseling niet meer verder en zakte in elkaar. Vermoedelijk kreeg hij een hartstilstand....

Aanvankelijk konden hun kameraden de lichamen niet meenemen...

Later zijn, bij een zoekactie, de drie omgekomen collega's teruggevonden en geborgen.

..... Dit was drie maanden NA het staakt-het-vuren.

De tijdelijk begrafenis vond plaats in Tegal op 31 oktober 1949 op een Chinees kerkhof.

Uiteindelijk is grenadier Beverdam herbegraven op het ereveld Candi te Semarang. De plaats waar hij in 48 eerste voet aan wal zette....

Henk werd 21 jaar oud.....

Wacht nog even door Ans Stegeman

Een gedicht uit de bundel Natte Moesson van Stef Klinge.

Een gedichtenbundel bewaard door de vader van Ans in zijn scheepskist uit Indië.

Zijn broer staat op het Indië Monument Almelo: Marinus Linneman.

Nee, laat me even zitten
laat me eventjes met rust
Wacht nog met die vragen
tot alles in mij is geblust

Het doet nog pijn om nu te spreken
begrijp me alsjeblieft
ik denk nog aan die zijn bezweken en
tot weerziens zijn gekust
Ik denk nog aan de plaats waar hij nu rust

Later zal ik je vertellen
later als ik weer eens denken kan

Ik ben nu wel groot maar ik zou zo graag
eens willen huilen aan mijn moeders schoot
Het doet zo'n pijn daar nog van binnen
alles is zo vreemd zo klein
Nee, ga nu niet weg, ik wil wel bij je zijn

Samen hebben we gelachen
samen hebben we gespeeld
Samen hebben we moeders pakje
broederlijk gedeeld

Samen zijn we naar dat Indië toegegaan
samen langs de paden heengegaan
Samen hebben we in die donkere tropennachten wacht gestaan

Samen kregen we een kruis
jammer nu niet samen weer naar huis
Op mijn kruis staat "Orde en Vrede"

.....op het zijne "Rust in Vrede"

Herdenkingsrede door André LeLoux

Geachte dames en heren, jongelui,

Op 15 augustus herdenken wij hier de bevrijding van Nederlands Indië, als laatste onderdeel van de bevrijding van het Koninkrijk der Nederlanden, maar we beseffen ons goed dat we twee dagen later al weer verwickeld waren in een nieuwe oorlog.

En in elke oorlog komt het thema verzet naar voren.

Het verzet kent vele vormen

Militair verzet, georganiseerd burgerverzet (ondergrondse), rechtstreeks gericht tegen de bezetter, en individueel verzet tegen allerlei regels en maatregelen van de bezetter.

Wat ik vandaag onder uw aandacht wil brengen is de impact die verzet heeft gehad op de familie en naaste omgeving, en die zeer ingrijpend kon zijn.

Alleen al als we kijken naar de veelal jonge militairen die gesneuveld zijn in de oorlog.

Probeer u eens in te denken hoe de familie van een overleden militair dit verlies moet verwerken, waar gedachten als: "Waarom en Waarvoor" jaren later nog aan de orde zijn. Of de families die nooit iets gehoord hebben van vader of zoon, vermist dus eigenlijk.

De mensen die bij de ondergrondse waren, er met niemand van de familie over konden praten, en altijd de angst hadden om verraden en/of opgepakt te worden, en in het ergste geval gefusilleerd werden.

De mensen die onderduikers in huis hadden, welk een spanning heeft er in die families geheerst door de risico's die zij liepen

De families die jaren in onzekerheid zaten doordat zoon of vader te werk gesteld werd in Duitsland.

Vanuit die optiek wil ik het volgende persoonlijke verhaal vertellen:

Ik ben in 1947 geboren, na de oorlog en een nakomertje. Dat was niet zomaar.

Mijn vader werkte bij de gemeente. In 1942 werd van hogerhand besloten dat alle ambtenaren lid moesten worden van het NAF, Het Nederlands Arbeidsfront, de aan de NSB gelieerde vakbond.

Daartoe werd een bijeenkomst belegd.

Mijn vader gaf aan daar niets mee te maken te willen hebben en anderen besloten toen ook daar niet naar toe te gaan.

Door verraad van medewerkers werd mijn vader, als aanstichter van de mislukte bijeenkomst bestempeld en op 15 februari 1943 opgepakt door de Sicherheitspolizei en na drie weken gevangenis in Arnhem naar kamp Vught overgebracht.

Een proces heeft hij nooit gehad.

Hij werd op bevel van de Reichskommissar voor de bezette Nederlandse gebieden met directe ingang ontslagen en op transport en tewerk gesteld naar het oosten van Duitsland, mijn moeder achterlatend met vier kleine kinderen waarvan de jongste een half jaar, en zonder inkomen.

Dat de gemeente hem na zijn ontslag wel op een lijst zette van werknemers van de gemeente die naar Duitsland waren gegaan om daar verplicht te gaan werken (opdracht aan gemeente was: 15 % van de werknemers moest in Duitsland gaan werken) was op zijn minst heel merkwaardig.

De eerste tijd niet wetende waar hij was, was het gezin aangewezen op familie en voedselbonnen.

Ik hoef u niet te vertellen wat de impact thuis was. En toen er ook nog een paar bombardementen op het Hogeland (waar wij woonden) bij kwamen, waar bij een van de bombardementen de glasscherven bij de jongste in het ledikantje lagen, het kind gelukkig ongedeerd, begrijpt u dat de onzekerheid en angst in de familie groot was.

Toen de oorlog al een paar maanden voorbij was, stond er plotseling een vreemde, magere man voor de deur en zoals mijn oudste zus zei: in zo'n gestreept pakkie.

Het was mijn vader, maar de kinderen kenden hem niet, en enorm vermagerd.

Vervolgens werd mijn vader gerehabiliteerd en kon weer aan het werk bij de gemeente.

Intussen werd ik geboren, door omstandigheden een nakomertje dus.

Maar werken bij dezelfde mensen die hem verraden, dan wel in de steek hadden gelaten, dan wel geen vinger hadden uitgestoken, hem gebruikten om zelf niet in Duitsland te hoeven werken, dat ging gewoon niet.

Daar kon hij niet mee omgaan en gelukkig kon hij (via onbetaald verlof bij de gemeente) werk vinden op het ministerie van Financiën in Nederlands Indië, met de bedoeling dat de familie na zou komen.

Dat dit laatste er niet van kwam weet u, Nederlands Indië werd het onafhankelijke Indonesië en in de daarop volgende jaren moesten alle Nederlanders Indonesië verlaten.

De meeste Nederlanders moesten uiterlijk 1956-1957 Indonesië verlaten, mijn vader bleef nog tot 1961 (op verzoek van Indonesië, had in de ogen van de Indonesiërs een onmisbare functie en had het er naar zijn zin)) en kwam met tussenpozen af en toe thuis.

Gevolg was dat ik mijn vader tot mijn 14e eigenlijk niet heb gekend.

Terugkomend uit Indonesië kon mijn vader bij de gemeente weer aan het werk, (mijn vader had onbetaald verlof), maar wederom voelde hij zich er niet thuis en ging naar het bedrijfsleven. Dit heeft maar een paar jaar geduurd. In 1965, ik was toen net 18 jaar is mijn vader 57 jaar oud aan kanker overleden.

Ik heb een gelukkige jeugd gehad, maar door omstandigheden wel zonder vader, en in de jaren tussen mijn 14e en 18e was ik als jongere met andere dingen bezig en tot echte inhoudelijke gesprekken kwam het niet.

Onze korte gesprekken gingen over "je moet studeren en arts worden" en "zet die lawaaimuziek (de Rolling Stones) nu eens af" tot "je mag wel uitgaan, tot hoe laat maakt me niet uit, maar morgen wel fit op school"

Daarna kon het niet meer.

Vroeger werd thuis nooit over de oorlog gepraat, de enige herinnering aan de oorlog was wanneer het onweerde, mijn moeder haalde iedereen uit bed, we moesten onder de tafel zitten en mijn moeder was doodsbenauwd t.g.v de meegemaakte bombardementen uit de oorlog.

Pas jaren later kwam ik erachter dat ik graag met mijn vader gesproken had over wat hem in de oorlog allemaal was overkomen en hoe het in Indonesië was.

Dit vind ik een groot gemis. Want dat mijn vader niet alleen te werk gesteld is geweest in het Oosten van Duitsland maar ook nog een half jaar in het concentratie kamp Sachsenhausen heeft gezeten, weten wij pas sinds een paar jaar.

En dat alleen maar omdat hij niet naar een bijeenkomst wilde van het aan de NSB gelieerde NAF.

De gevolgen in onze familie waren te dragen en hebben wij verwerkt, maar ik begrijp nu heel goed wat de gevolgen bij familie en naasten moet zijn geweest van de overleden militairen of families die nooit meer iets hebben gehoord van hun zoon, of mensen die bij de ondergrondse waren, die waren vele malen groter.

Vandaar dat ik met een stukje tekst van een lied wil eindigen: mensen toch oh mensen toch doe elkander toch geen pijn, mensen toch oh mensen toch laat het altijd vrede zijn.